

A tanácsadás folyamata, modellek, munkaformák

*Szentes Erzsébet
Sapientia - EMTE
2014.*

Tanácsadási modellek

*A döntési folyamatokat támogató
modellek*

„A tanácsadási munkát keretbe foglaló folyamatokat modelleknek nevezzük, ezek a modellek határozzák meg azokat a lépéseket, amelyeket a tanácsadás folyamatában figyelembe veszünk.”

(Szilágyi, 2003)

Életútszemléleten alapuló tanácsadási modell (Super, 1957)

1. nondirektív exploráció (aktuális kérdéskörre, ödefinícióra vonatkozóan)
2. direktív témafelvetés
3. nondirektív tisztázó beszélgetés(ek)
4. realitáselemzés (pl. adatok, tapasztalatok, vizsgák, pályaismereti írások)
5. a felszínre hozott magatartások, érzések nondirektív megbeszélése, átformálása
6. döntéshozatal segítése

Problémamegoldási modell (Krumboltz – Thoresen, 1969)

1. *probléma, cél meghatározása*
2. *kölcsönös megállapodás (időre, erőfeszítésre vonatkozóan)*
3. *alternatívák kidolgozása*
4. *információgyűjtés az alternatívákról*
5. *konzekvenciák vizsgálata*
6. *célok – alternatívák – konzekvenciák újraértékelése*
7. *kevésbé jó alternatívák kiküszöbölése és ideiglenes döntés*
8. *transzfer (a döntési folyamat általánosítása)*

Humán dinamikus modell (Patsula, 1985; Bezanson, 1985)

10 lépésének kulcsszavai:

- *kapcsolatkialakítás*
- *kérdés, majd kényszerítő állítás megfogalmazása*
- *a cél kifejtése*
- *érzelmi összetevők elemzése*
- *erősségek, korlátok feltárása, kiértékelése*
- *feltételes állítássá történő átfogalmazás*
- *a feltételes állítás elemzése (realitás, felelősségteljes cselekvés szempontjából)*
- *akcióterv kialakításának segítése*

Döntéselméleti modell (Peavy, 1988)

1. *tanácsadói vállalás (problémamegoldási folyamat)*
2. *döntési probléma defineálása*
3. *alternatívák tisztázása*
4. *támogató, gyengítő elemek azonosítása*
5. *motiválás a legelőnyösebb alternatívára*
6. *megvalósítási terv*
7. *tanácskérő vállalása (vállalja a végrehajtást)*

Pedagógiai tanácsadás (Dávid, 2002)

1. *Kapcsolatfelvétel és problémafeltárás*
 - *a problémahelyzet áttekintése, fontossági sorrend a problémákban*
 - *definiálni a megoldásra kerülő problémát, úgy, hogy elérhető célra irányuljon*
2. *Alternatív megoldások kidolgozása*
 - *a tanácskérő tulajdonságai*
 - *információgyűjtés*
 - *mérlegelés*
3. *Döntés, cselekvési terv kidolgozása*
4. *A megoldás megvalósításának nyomon követése*

A tanácsadás általános modelljei (Szilágyi, 1993, Albert-Lőrincz, 2004)

1. igény-meghatározás	1. <i>kapcsolatfelvétel</i>
2. tisztázás	2. <i>a probléma tisztázása</i>
3. elemzés	3. <i>a megoldás előkészítése és beavatkozás</i>
4. szintetizálás	
5. megállapodás	4. <i>utánkövetés</i>

MUNKAFORMÁK, A TANÁCSADÁS TÍPUSAI

Az egyéni tanácsadásról

Lépései, szakaszai

1. *a probléma megfogalmazása*
2. *munkafázis, az alternatívák kialakítása*
3. *cselekvés, az alternatívák átemelése a gyakorlatba*

Fontos

- *megfelelő tér, hely, berendezés, elhelyezkedés*
- *zavartalanság*
- *felszereltség*
- *végzettség, szakértelem, hiteles kommunikáció*
- *elegendő idő*

TANÁCSADÓMUNKA CSOPORTBAN

A csoportos foglalkozás

- **tematikusan** felépített, csoportos munkára épülő sorozat (a tervezés során meghatározott tematika alapján zajlik)
- a csoportvezetők új információkat, vagy **ismeretanyagokat** is megosztanak a résztvevőkkel
- egy-egy alkalommal meghatározott információmennyiséget kell feldolgozni
- lehetőség nyílik arra, hogy a csoporttagok egymástól tanuljanak, egymástól is szerezzenek ismeretet
- fontos, hogy a résztvevők az új információkat valamilyen módon **megélik, a gyakorlatban kipróbálják** és önmagukra is vonatkoztathassák

- résztvevői többé-kevésbé állandóak és a csoport tagjai a foglalkozás időtartama alatt együtt maradnak (pl. 7-15 fő)
- minden egyes foglalkozásnak meghatározott **forgatókönyve** van
- minden csoportos foglalkozásra készülnie kell feladatokkal és a feladatok gyakorlati lebonyolításához az eszközöket a csoport foglalkozásra készen kell bevinnie
- a forgatókönyvet a csoportvezető a csoport **igényének** megfelelően megváltoztathatja
- a **strukturált csoportfoglalkozás** (kötött felépítésű) alkalmas pl. az egészségnevelésre, a különböző módszerek és technikák elsajátítására, tréningek lebonyolítására, a pályaválasztás iskolában történő előkészítésére, a felnőttekkel való foglalkozásra, vagy csapatépítésre is

A strukturált csoportfoglalkozások 5 fő eleme

1. Hangulatteremtés

- ráhangolódás a csoportozásra és a témára
- mutatja, hogy a hagyományos ismeretátadástól eltérő ez a foglalkozási forma
- pl. játékkal, zenével, fejtörővel, a fő témára ráhangoló kérdéssel, lazító vagy pezsdítő gyakorlattal kezdünk

2. Célkitűzés

- leginkább rövid közlés formájában

3. Ismeretfeldolgozás

- változatos a módszerek szempontjából
- pl. meghatározott tartalmú strukturált gyakorlatok segítségével dolgozza fel a csoport a témát
- a gyakorlatok a csoportra „szabhatóak”
- fontos az eszközök előkészítése, a csoportszabályok betartása

Ismeretfeldolgozáshoz javasolt

- gyűjtés
- csoportosítás
- párosítás
- rangsorolás
- fogalomtisztázás, definíció megalkotása
- mondatbefejezés
- összehasonlítás
- táblázatok, rendszerek létrehozása
- videofilmek elemzése
- ábrázolás
- asszociációs játék
- szerepjáték
- helyzetgyakorlatok
- látogatás

-
- **4. Személyes hozam kiemelése**
 - pl. kimondatni, kérdésre válaszokat gyűjteni
 - a résztvevők megfogalmazzák, mit kaptak, mit nyertek a foglalkozás révén
 - az igények, érdekek megfogalmaztatása igen fontossá válik a további közös munka szempontjából is
 - **5. A következő foglalkozás előkészítése és zárás**
 - sokszor építünk a résztvevők önálló munkájára, amit két foglalkozás között kell elkészíteniük, pl.: interjúkészítés vagy folyóirat cikkek olvasása vagy önéletrajz-írás stb. – az ilyen feladatokat mindig előre kell kiadni és megbeszélni
 - foglalkozás lezárása, elköszönés

- *A kör*
- *A csoportvezető módszerei*
- *A csoportvezető stílusa*
- *A környezet fontossága*

*„Minden váltás, változás magában rejt a
továblépés és a stagnálás, sőt a visszaesés
veszélyét legfontosabb életszerepeinkben.
A tanácsadás eszköze a fejlesztésnek és
eszköze a krízisek megelőzésének is.”*

Ritoók Magda

A TANÁCSADÁS NÉHÁNY TERÜLETE

Életvezetési tanácsadás

- amikor a tanácsadás célja az általános életvitel optimalizálása, az életgyakorlás vagy életmód újraszervezése (úgy, hogy az hatékonyabb és egészségesebb legyen)
- a kliensnek lehetősége van, pl.
 - élet- és egészségügyi problémáinak tudatosabb kezelésére, átgondoltabb megoldására
 - nehézségeinek jobb önismeret és sikeresebb helyzetfelmérés révén történő feloldására
 - szükséges döntések meghozatalára (pl. gyógykezelésre, táplálkozásra, életstílus váltásra vonatkozó)
 - énhatékonyságának növelésére
- a tanácsadó alapvégzettsége lehet pl. orvos, közegészségügyi szakember, pszichológus (egészségpszichológiai ismeretekkel)

A pedagógiai szaktanácsadás

- *módszerek*
- *dokumentumok*
- *fejlesztés*
- *tankönyv, taneszköz*
- *egyéni szakmai tanácsadás*
- *továbbképzések*
- *kutatási, fejlesztési projektek*

A pályaválasztási tanácsadás feladata és témái

- *megkönnyíteni és támogatni a képességek és érdeklődési körök beérését, a valóság megismerését és az öndefiníció kialakulását*
- *tisztázás és informálás az érdeklődés, érték, képességek, munkamód, pályaismeret témákban*
- *hozzásegíteni a tanácskérőt pénzkereső foglalkozása kereséséhez, kiválasztásához, vagy megtartásához*

Tapasztalati modell (Ungricht, 1953)

1. a tanácskérő és környezetének elemzése
2. szempontok redukálása
3. egyéni pályaprofil absztrakciója
4. szembenézés a foglalkozásvilággal
5. foglalkozási irány kiválasztása, megismerése
6. tulajdonképpen pályaválasztás
7. szülők és más érintettek tájékoztatása
8. megvalósítás

Bibliográfia

- Dumitru, Ion Al.: *Consiliere psihopedagogică. Baze teoretice și sugestii practice.* Polirom, București, 2008.
- Jigau, M.: *Consilierea carierei.* Editura Sigma, București, 2000.
- Ludányi Ágnes: *Ismeret-önismeret. Tanuláshoz, önismeret-fejlesztéshez pedagógusoknak.* Okker Kiadó, Budapest, 2006
- Ritók P.-né (szerk.): *A tanácsadás pszichológiája.* Tankönyvkiadó, Budapest, 1992.
- Szilágyi Klára: *Munka-pályatanácsadás mint professzió.* Kollégium Kft., Budapest, 2003.
- Super, D.E.: *Career Development: Self-concept Theory.* CEEB, New York, 1968.
- Tomşa, Gheorghe: *Orientarea și dezvoltarea carierei la elevi.* Casa de Editură și Presă Viața Românească, București, 1999.

ANNE GEDDES

DECEMBER

S	M	T	W	T	F	S
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			